

ĐỀ DẪN CHUYÊN ĐỀ

“DẠY HỌC LỊCH SỬ - ĐỊA LÝ 4 THÔNG QUA HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM VÀ TÍCH HỢP TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH”

Thầy Thái Văn Phước

Kính thưa quý lãnh đạo,

Kính thưa quý thầy cô!

Lịch sử không chỉ là giúp học sinh hiểu về quá khứ, tự hào hơn về dân tộc, đất nước mà môn học này còn góp phần hình thành lòng yêu nước, cũng như bảo tồn giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc. Bản thân lịch sử rất hấp dẫn, nhưng dạy học lịch sử không hấp dẫn, không thu hút được sự chú ý, say mê của học sinh xuất phát chủ yếu từ việc chúng ta chưa đa dạng hóa phương pháp, hình thức để thổi hồn vào từng tiết dạy lịch sử.

Như thầy cô đã biết về một nguyên tắc tiếp thu kiến thức là “Những gì tôi nghe, tôi sẽ quên; Những gì tôi thấy, tôi sẽ nhớ; Những gì tôi làm, tôi sẽ hiểu”. Điều đó cho thấy tầm quan trọng của học tập từ thực tế hoạt động và đây được coi là nguồn gốc tư tưởng đầu tiên của “Giáo dục trải nghiệm”. Và dạy học lịch sử - địa lý thông qua hoạt động trải nghiệm là một trong những cách thức giúp học sinh sẽ huy động một cách toàn diện về trí tuệ, cảm xúc, thể chất, kỹ năng trong quá trình tham gia; yêu cầu người học phải sáng tạo, tự chủ, tự ra quyết định để đạt được mục tiêu bài học.

Với quan điểm đó, khi thực hiện chuyên đề này, giáo viên của chúng tôi vừa kế thừa mô hình học tập trải nghiệm, vừa phát triển tinh thần của đổi mới giáo dục theo tiếp cận năng lực, để thể hiện hoạt động dạy bằng “Vòng tuần hoàn” theo mô hình 4 bước như sau:

Bước 1 - Giao nhiệm vụ trải nghiệm

Đây là bước bắt đầu của quá trình tổ chức trải nghiệm. Ở bước này, công việc của GV là phải xác định chính xác, rõ ràng mục tiêu của bài học để gợi mở và định hướng hoạt động cho HS. Cụ thể trong tiết dạy: thông qua tấm vé tham quan, GV đã từng bước giúp cho HS biết được các thông tin của nơi đến, khái quát được địa danh Địa đạo Củ Chi và dẫn dắt để bắt đầu vào chuyến hành trình trải nghiệm tại khu di tích lịch sử Địa đạo Củ Chi.

Bước 2 - Trải nghiệm

GV thực hiện vai trò của người hướng dẫn, hỗ trợ HS; tạo điều kiện cho các nhóm (hoặc cá nhân) HS đều được tham gia trải nghiệm qua mô phỏng chuyến tham quan thực tế tại địa đạo Củ Chi; từ những tư liệu hình ảnh, videoclip, HS ghi nhận những điều quan sát được; Ngoài ra, GV sử dụng những câu hỏi gợi mở hỗ trợ HS trong quá

trình trải nghiệm và kích thích sự suy nghĩ của học sinh. Bên cạnh đó, để việc bố trí những tư liệu hình ảnh nhanh gọn, tiết kiệm thời gian và không gian, thuận tiện dễ dàng di chuyển bố trí sang các lớp học khác và có thể chia sẻ với nhiều giáo viên dạy song song **cùng một thời điểm thì GV đã chuyển đổi kênh hình ảnh và video sang mã QR.**

Bước 3 - Khái quát hóa, hình thành kiến thức mới

Sau khi trải nghiệm, GV tổ chức để HS phát huy năng lực giao tiếp hợp tác qua hoạt động thảo luận nhóm, chia sẻ những kết quả tiếp nhận được; từ đó tổng hợp thông tin và hình thành nên nội dung kiến thức.

Bước 4 - Vận dụng

HS sử dụng kết quả trải nghiệm được từ việc tham quan mô phỏng khu di tích để vận dụng vào việc sắm vai thành một hướng dẫn viên. Ngoài ra, HS còn được tự nhận thức kết quả học tập, mức độ thành công hay thiếu sót của mình, từ đó tự điều chỉnh, rèn luyện để hoàn thiện hơn.

Chúng tôi nghĩ rằng: với 4 bước học thông qua trải nghiệm đã luyện được cho học sinh cả về kiến thức và kỹ năng học tập, tìm tòi, phân tích và áp dụng thực tiễn. Nhờ vậy, các em sẽ có được một kho tàng kiến thức vững chắc, trang bị cho bản thân kỹ năng xã hội một cách toàn diện.

Bên cạnh đó, bài dạy Địa đạo Củ Chi ngày hôm nay cũng là cơ hội để GV có thể tích hợp nội dung Giáo dục địa phương Thành phố Hồ Chí Minh vào trong nội dung giảng dạy. Bởi lẽ, kiến thức cơ bản tổng quát về địa đạo Củ Chi đã được ban biên soạn đưa vào tài liệu Giáo dục địa phương Thành phố Hồ Chí Minh lớp 2 nên HS đã có kiến thức nền cơ bản. Ngoài ra, trong tài liệu Giáo dục địa phương Thành phố Hồ Chí Minh lớp 4 ở chủ đề 5 “Làng Nghề truyền thống” có nội dung về Làng nghề đan lát Thái Mỹ gắn với vùng đất Củ Chi nên GV đã lồng ghép nội dung thành hoạt động 3 – hoạt động tìm hiểu về Làng nghề Đan lát thái Mỹ ở Củ Chi. Tuy nhiên, nếu đưa thêm nội dung vào bài dạy thì rất dễ tạo nên việc quá tải về mặt kiến thức và áp lực về lượng thời gian. Vì vậy, GV mạnh dạn chuyển hoạt động 3 ở Sách Giáo Khoa là tìm hiểu về câu chuyện lịch sử tại địa đạo Củ Chi thành hoạt động tự học và đọc sách. Và thay thế vào đó là hoạt động tìm hiểu về Làng nghề truyền thống. Việc hoán đổi này giúp HS tăng cường năng lực tự học qua việc đọc sách và giảm áp lực nội dung kiến thức khi phải lồng ghép tích hợp thêm nội dung mới từ tài liệu Giáo dục địa phương.

Đó chính là những nội dung mà ban giám hiệu nhà cùng với tổ chuyên môn 4 đã thảo luận và thống nhất ý tưởng khi xây dựng tiết dạy minh họa cho chuyên đề ngày hôm nay. Và sau đây, xin kính mời quý lãnh đạo, quý thầy cô đến với tiết dạy minh họa – bài Địa đạo Củ Chi của cô Lê Thị Minh Phương và tập thể học sinh lớp Bốn 1.

Xin trân trọng cảm ơn!

